

1.1 Topoloxía e Espazo topolóxico

Unha *topoloxía* τ nun conxunto X é unha colección de partes de X que verifica os catro *axiomas* seguintes:

$\tau 1$ O conxunto total X pertence a τ .

$\tau 2$ O conxunto baleiro \emptyset pertence a τ .

$\tau 3$ Se $U_\lambda \in \tau$, con $\lambda \in \Lambda$, entón a súa unión $\cup_{\lambda \in \Lambda} U_\lambda$ tamén pertence a τ .

$\tau 4$ Se U e V pertencen a τ , $U \cap V$ tamén.

- Dada unha topoloxía τ nun conxunto X , o duplo (X, τ) chámase *espazo topolóxico*.
- Os conxuntos da topoloxía chámanse *conxuntos abertos*.

1.1.1 Exemplos de topoloxías

Topoloxía usual

A colección dos conxuntos abertos do espazo euclidiano foi o modelo para definir topoloxía. Denomínase *topoloxía usual* e denótase τ_u .

Topoloxía discreta e topoloxía trivial

- Para calquera conxunto X a familia $\tau = \mathbf{P}(X)$ de partes de X define a *topoloxía discreta*. Un espazo coa topoloxía discreta chamarase *espazo discreto*.
- A familia $\tau = \{\emptyset, X\}$ define a *topoloxía trivial* (ou *topoloxía indiscreta*). Un espazo coa topoloxía trivial dirase *espazo trivial*.

Espazo de Sierpinski

Sexa $S = \{0, 1\}$. $\tau = \{S, \emptyset, \{0\}\}$ é unha topoloxía en S . Con esta topoloxía S chámase *espazo de Sierpinski*.

Sexa $X = \{a, b, c\}$.

- $\tau = \{\emptyset, X, \{a\}, \{a, b\}, \{a, c\}\}$ é unha topoloxía.
- Pola contra, a colección $\{\emptyset, X, \{a\}, \{a, b\}, \{b, c\}\}$ non é unha topoloxía.

Recta de Kolmogoroff En \mathbb{R} a colección

$$\tau_{\mathcal{K}} = \{\emptyset, \mathbb{R}\} \cup \{(a, +\infty), a \in \mathbb{R}\}$$

é unha topoloxía. $(\mathbb{R}, \tau_{\mathcal{K}})$ denomínase *recta de Kolmogoroff*.

1.2 Conxuntos pechados

Dado un espazo topolóxico (X, τ) chámanse *conxuntos pechados* a aqueles conxuntos tales que o seu complementar é aberto.

As catro propiedades dos conxuntos pechados

Nun espazo topolóxico (X, τ) os conxuntos pechados teñen as seguintes propiedades:

- F1 O conxunto baleiro \emptyset é pechado.
- F2 O espazo total X é pechado.
- F3 A intersección dunha familia arbitraria de conxuntos pechados é un conxunto pechado.
- F4 A unión de dous conxuntos pechados é un conxunto pechado.

Ademais, dado un conxunto X e unha familia de partes de X que verifique estas catro propiedades, esta familia é a colección de conxuntos pechados para unha topoloxía en X .

1.2.1 Topoloxías definidas por conxuntos pechados: exemplos

Topoloxía cofinita Sexa \mathcal{F} a colección de subconxuntos de \mathbb{R} formada polos conxuntos finitos e o propio \mathbb{R} . Verifica as [catro propiedades dos conxuntos pechados](#), definindo a chamada *topoloxía cofinita*, τ_{co} : os conxuntos abertos son o baleiro e aqueles con complementar finito.

Defínese en calquera conxunto infinito X (se o conxunto fora finito a topoloxía así definida coincidiría coa discreta!).

Topoloxía cocompacta Considerade en \mathbb{R} a familia formada polos conxuntos compactos coa topoloxía usual e máis a recta toda enteira. Verifica as [catro propiedades dos conxuntos pechados](#), polo que determina unha topoloxía en \mathbb{R} , na que estes conxuntos son os pechados.

1.3 Base dunha topoloxía

Chámase *base* dunha topoloxía a un subconxunto β de τ coa seguinte propiedade:

$$\left\{ \begin{array}{l} \text{dado } U \in \tau \text{ e } x \in U, \\ \text{existe un } B \in \beta \text{ tal que } x \in B \text{ e } B \subset U \end{array} \right.$$

Fixada unha base β , os seus elementos chámanse *abertos básicos*.

Sexa β base dunha topoloxía en X . As seguintes condicións son equivalentes:

1. $U \subset X$ é aberto.
2. Para cada punto x de U existe un aberto básico B tal que $x \in B \subset U$.
3. O conxunto U escríbese como unión de abertos básicos.

A condición 2.,

para cada punto x de U existe un aberto básico B tal que $x \in B \subset U$

significa que, en función da base β , a topoloxía é a colección

$$\tau = \{U \subset X \mid x \in U \Rightarrow \exists B \in \beta, x \in B \subset U\}$$

A condición 3.,

o conxunto U escríbese como unión de abertos básicos

significa que a topoloxía é a colección

$$\tau = \{U \subset X \mid U = \cup_{\lambda \in \Lambda_U} B_\lambda, B_\lambda \in \beta\}.$$

Exemplos de bases

- A familia $\{\{x\}, x \in X\}$ é unha base para a topoloxía discreta en X .
- A colección $\{(p, q) \mid p < q, p, q \in \mathbb{Q}\}$ é unha base para a topoloxía usual en \mathbb{R} .
- A colección $\{(p, +\infty), p \in \mathbb{Q}\}$ é unha base para a topoloxía de Kolmogorov.

Condicións para ser base dalgunha topoloxía

Dado un conxunto X e unha familia de subconxuntos β , β é base dalgunha topoloxía en X se se cumpren as dúas condicións seguintes:

1. $\bigcup_{B \in \beta} B = X$
2. se $x \in B_1 \cap B_2$, sendo B_1 e B_2 elementos de β , existe un $B_3 \in \beta$ con $x \in B_3$ e $B_3 \subset B_1 \cap B_2$.

Recta de Sorgenfrey. A seguinte colección de subconxuntos de \mathbb{R} ,

$$\beta_S = \{[x, y) \mid x < y, x, y \in \mathbb{R}\},$$

verifica as condicións anteriores, logo é base dunha topoloxía τ_S en \mathbb{R} . (\mathbb{R}, τ_S) denomínase *recta de Sorgenfrey*.

Por contra, a colección $\{[x, y) \mid x < y, x, y \in \mathbb{R}\}$ non é base de ningunha topoloxía: para os conxuntos $[x, y)$ e $[y, z)$ non se verifica a segunda condición do teorema.

Plano de Moore Denotemos por Γ o semiplano superior pechado en \mathbb{R}^2 ,

$$\Gamma = \{(x, y) \mid y \geq 0\}.$$

Sexa

$$\beta = \{B_2((x, y), r) \mid y > 0, r \leq y\} \cup \{(x, 0)\} \cup \{B_2((x, y), y) \mid y > 0\}.$$

É doado verificar que β é base dunha topoloxía en Γ . O espazo topolóxico resultante denomínase *plano de Moore*.

1.4 Veciñanzas e base local

Unha *veciñanza* dun punto x nun espazo topolóxico X é un conxunto V que contén un subconxunto aberto contendo a x .

A colección \mathcal{V}_x de todas as veciñanzas de x chámase *sistema de veciñanzas* de x .

$$V \in \mathcal{V}_x \Leftrightarrow \exists U \in \tau, x \in U \subset V$$

Exemplos e contra-exemplos O conxunto $(x - 1/n, x + 1/n)$ é unha veciñanza de x en \mathbb{R} coa topoloxía usual.

Tamén o son os conxuntos $[x - 1/n, x + 1/n)$, $[x - 1/n, x + 1/n]$ ou \mathbb{R} todo enteiro.

Analogamente, $[x, y)$, con $y > x$, é unha veciñanza de x na recta de Sorgenfrey.

Por contra, o conxunto $\{0\} \cup \{1/n, n \in \mathbb{N}\}$ non é veciñanza do 0 en ningunha destas topoloxías. E o conxunto $(-1, 0]$, tampouco.

A intersección finita de veciñanzas é unha veciñanza. Tamén, se $U \in \mathcal{V}_x$ e $V \supset U$, entón $V \in \mathcal{V}_x$.

Un subconxunto U dun espazo topolóxico X é aberto sse é veciñanza de cada un dos seus puntos.

Unha *base de veciñanzas* ou *base local* de x nun espazo topolóxico X é unha subcolección β_x do sistema de veciñanzas \mathcal{V}_x , tendo a propiedade de que todo $V \in \mathcal{V}_x$ contén algún $B \in \beta_x$.

Fixada unha base de veciñanzas de x , os seus elementos son chamados *veciñanzas básicas* de x .

Exemplos

O prototipo de exemplo de base local nun punto vén dado polas bólas de centro ese punto nun espazo euclidiano.

Non é necesario consideralas todas: en \mathbb{R}^p as bólas abertas $\{B_p(x, 1/n), n \in \mathbb{N}\}$ forman unha base local en x .

Analogamente, na recta de Sorgenfrey a colección $\{[x, x + 1/n), n \in \mathbb{N}\}$ é unha base local en x .

Relación entre base e base local

Sexa β base dunha topoloxía τ en X . Daquela, para cada punto $x \in X$ a colección $\beta_x = \{U \in \beta \mid x \in U\}$ é unha base local.

Reciprocamente, se para cada $x \in X$ temos unha base local β_x formada por conxuntos abertos, daquela

$$\beta = \bigcup_{x \in X} \beta_x,$$

é unha base da topoloxía de X .

Caracterización local dos conxuntos abertos Un subconxunto U dun espazo topolóxico X é aberto sse contén unha veciñanza básica de cada un dos seus puntos.

1.5 Interior, adherencia, fronteira

- Existe unha veciñanza V_x de x completamente contida en E , ou sexa,

$$\exists V_x \in \mathcal{V}_x, \quad V_x \subset E.$$

- Existe unha veciñanza V_x de x completamente contida no complementar de E , ou sexa,

$$\exists V_x \in \mathcal{V}_x, \quad V_x \subset X - E.$$

- Non ocorre ningunha das condicións anteriores, ou sexa,

$$\forall V_x \in \mathcal{V}_x, \quad \begin{cases} V_x \cap (X - E) \neq \emptyset \\ V_x \cap E \neq \emptyset \end{cases}$$

Se $\exists V_x \in \mathcal{V}_x, \quad V_x \subset E$, diremos que x é un *punto interior* de E . O conxunto de todos eles, $\text{Int}(E)$, denomínase *interior* de E . Tamén se denota $\overset{\circ}{E}$.

Se $\exists V_x \in \mathcal{V}_x, \quad V_x \subset X - E$, diremos que x é un *punto exterior* de E . O conxunto de todos eles, $\text{Ext}(E)$, denomínase *exterior* de E . Obviamente $\text{Ext}(E) = \text{Int}(X - E)$.

Se

$$\forall V_x \in \mathcal{V}_x, \quad V_x \cap (X - E) \neq \emptyset \text{ e } V_x \cap E \neq \emptyset,$$

diremos que x é un *punto fronteiro* de E . O conxunto de todos eles, $\text{Fr}(E)$, denomínase *fronteira* de E . Tamén se denota $\partial(E)$.

Os tres conxuntos son disxuntos e

$$X = \text{Int}(E) \cup \text{Fr}(E) \cup \text{Ext}(E).$$

Propiedades do interior dun conxunto

- Se U é un conxunto aberto e $U \subset E$, entón $U \subset \text{Int}(E)$.
- O conxunto $\text{Int}(E)$ é aberto.
- $\text{Int}(E)$ é a unión de todos os conxuntos abertos contidos en E .
- O interior de E é o *maior conxunto aberto* contido en E .

Adherencia Xa que $\text{Ext}(E)$ é aberto, o seu complementar, $\text{Int}(E) \cup \text{Fr}(E)$, é un conxunto pechado, e contén a E . Denomínase *adherencia* de E e se denota $\text{Cl}(E)$. Tamén se denota \bar{E} . Os puntos de $\text{Cl}(E)$ denomínanse *puntos adherentes*.

$$\text{Cl}(E) = \text{Int}(E) \cup \text{Fr}(E)$$

A adherencia, $\text{Cl}(E)$, é o menor conxunto pechado contendo E . É a intersección de todos os conxuntos pechados que conteñen E .

$$\text{Fr}(E) = \text{Fr}(X - E) = \text{Cl}(E) \cap \text{Cl}(X - E).$$

Puntos de acumulación

Dicimos que x é un *punto de acumulación* de E se toda veciñanza de x contén un punto de E distinto de x . Ou sexa, se se verifica:

$$V \in \mathcal{V}_x \Rightarrow (V - \{x\}) \cap E \neq \emptyset$$

O conxunto E' de todos os puntos de acumulación de E chámase *conxunto derivado*.

Sexa X un espazo topolóxico e E un subconxunto de X . Cúmprese:

$$\text{Cl}(E) = E \cup E'.$$

Un conxunto nun espazo topolóxico é pechado sse contén todos os seus puntos de acumulación.

Puntos illados

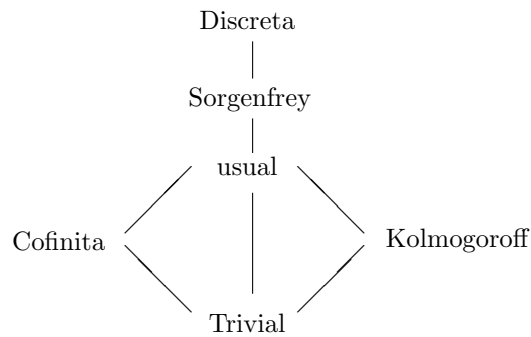
Dicimos que $x \in E$ é un *punto illado* de E se existe unha veciñanza de x que non contén ningún outro punto de E .

1.6 Comparación de topoloxías

Sexa $\mathbf{P}(X)$ o conxunto de partes de X . Unha topoloxía en X é un subconxunto τ de $\mathbf{P}(X)$ con certas propiedades. Se consideramos a relación de inclusión en $\mathbf{P}(X)$ podemos *comparar* topoloxías en X .

Dadas dúas topoloxías τ_1 e τ_2 nun conxunto X , diremos que τ_1 é *máis fina* que τ_2 , e escribiremos $\tau_2 \leq \tau_1$, se $\tau_2 \subset \tau_1$ como subconxuntos de $\mathbf{P}(X)$. Tamén diremos, nesta situación, que τ_2 é *menos fina* que τ_1 .

Ás veces é útil debuxar diagramas como o seguinte, onde se comparan diversas topoloxías en \mathbb{R} :

Para saber se unha topoloxía é máis fina que outra chega con comparar bases de veciñanzas. É o que se chama *criterio de comparación de Hausdorff*.

Dadas dúas topoloxías τ_1 e τ_2 nun conxunto X , τ_1 é máis fina que τ_2 sse, *para cada punto* $x \in X$, cada elemento dunha base local de x en (X, τ_2) contén un elemento dunha base local de x en (X, τ_1) .

2.1 Funcións continuas

1 Definición Sexan (X, τ_X) e (Y, τ_Y) espazos topolóxicos. Diremos que unha aplicación $f : X \rightarrow Y$ é continua nun punto x_0 do seu dominio se se verifica calquera das seguintes condicións:

- Para toda veciñanza V de $f(x_0)$ existe unha veciñanza U de x_0 tal que $f(U) \subset V$.
- Para toda veciñanza V de $f(x_0)$, $f^{-1}(V)$ é unha veciñanza de x_0 .

Diremos que f é unha aplicación continua se é continua en todos os puntos do seu dominio.

Dados espazos topolóxicos X e Y , o conxunto de aplicacións continuas de dominio X e rango Y denótase

$$\text{Map}(X, Y)$$

A aplicación identidade,

$$id_X : (X, \tau_X) \longrightarrow (X, \tau_X),$$

é continua.

2.1.1 Composición de funcións continuas

1 Teorema Sexan X, Y e Z espazos topolóxicos, $x_0 \in X$, $y_0 = f(x_0)$. Sexan $f : X \rightarrow Y$ e $g : Y \rightarrow Z$ aplicacións. Se f é continua en x_0 e g é continua en y_0 , daquela a composición $g \circ f$ é continua en x_0 .

En particular, a composición de aplicacións continuas é unha aplicación continua.

2.1.2 Continuidade global

2 Teorema Dados espazos topolóxicos (X, τ_X) e (Y, τ_Y) e unha aplicación $f : X \rightarrow Y$, as seguintes condicións son equivalentes:

1. f é continua.
2. Para cada $V \in \tau_Y$, $f^{-1}(V) \in \tau_X$.
3. Fixada unha base da topoloxía de Y , a imaxe recíproca de cada aberto básico é un aberto de X .
4. Se F é un conxunto pechado de Y , $f^{-1}(F)$ é un conxunto pechado de X .
5. Se $E \subset X$, $f(\text{Cl}(E)) \subset \text{Cl}(f(E))$.

2.2 Topoloxía relativa: subespazos

2 Definición Sexa (X, τ) un espazo topolóxico, E un subconxunto de X . A colección de interseccións de abertos de X con E forman unha topoloxía τ_E en E , denominada topoloxía relativa,

$$\tau_E = \{U \subset E \mid \exists V \in \tau, U = V \cap E\}.$$

O espazo topolóxico resultante, (E, τ_E) , denomínase subespazo de X .

Aplicación inclusión

Sexa (X, τ) un espazo topolóxico, E un subespazo. A aplicación inclusión

$$i: E \rightarrow X$$

é continua.

1 Proposición Sexa E un subespazo de X . Se β é unha base da topoloxía de X , daquela a colección

$$\beta_E = \{V \cap E, V \in \beta, V \cap E \neq \emptyset\}$$

é unha base da topoloxía de E .

Sexa E un subespazo de X , $A \subset E$. Conservando a notación $\text{Int}(A)$, $\text{Cl}(A)$ e $\text{Fr}(A)$ para interior, adherencia e fronteira en X , denotaremos por

$$\text{Int}_E(A), \text{Cl}_E(A) \text{ e } \text{Fr}_E(A)$$

os respectivos conceptos en E .

2 Proposición Sexa $A \subset E \subset X$.

1. $\text{Int}(A) \subset \text{Int}_E(A)$
2. $\text{Cl}(A) \cap E = \text{Cl}_E(A)$
3. $\text{Fr}_E(A) \subset \text{Fr}(A)$

2.2.1 Restrición de funcións

Restrición Sexa $f: X \rightarrow Y$ unha aplicación, E un subespazo de X , $i: E \rightarrow X$ a inclusión. A restricción de f a E ,

$$f|_E = f \circ i: E \rightarrow Y,$$

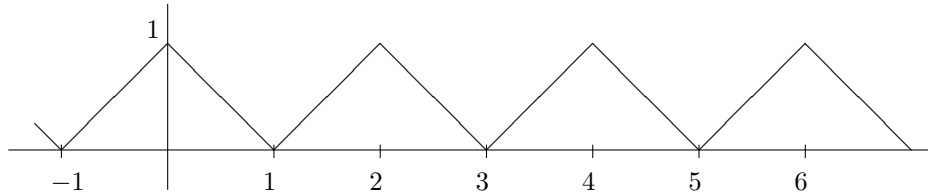
é continua, como composición de dúas aplicacións continuas.

$$\begin{array}{ccc} E & \xrightarrow{f|_E} & Y \\ & \searrow i & \nearrow f \\ & X & \end{array}$$

Se a restricción ao subespazo E é continua, a función $f: X \rightarrow Y$ é continua nos puntos de E ?

2.2.2 Función combinada

Función $f: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ con grafo:

Definimos funcións $f_n, n \in \mathbb{Z}$, en cada aberto $U_n = (n-1, n+1)$:

$$f_{2n}(x) = 1 - |2n - x| \quad \text{e} \quad f_{2n+1}(x) = |2n + 1 - x|,$$

e a función f por:

$$f(x) = f_n(x) \quad \text{se} \quad x \in U_n.$$

Sexan X e Y conxuntos, $\{A_i, i \in I\}$ unha cobertura de X con índices nun conxunto I , $\{f_i: A_i \rightarrow Y, i \in I\}$ unha familia de aplicacións tales que

$$f_i|_{A_i \cap A_j} = f_j|_{A_i \cap A_j}$$

para todo par de índices $i, j \in I$. Definimos unha nova aplicación $f: X \rightarrow Y$ da seguinte maneira:

$$f(x) = f_i(x) \quad \text{se} \quad x \in A_i.$$

Esta aplicación denomínase *aplicación combinada* da familia $\{f_i\}$.

3 Proposición • A aplicación combinada dunha familia de aplicacións continuas tales que os seus dominios formen unha cobertura aberta dun espazo X é unha aplicación continua.

- A aplicación combinada dunha familia de aplicacións continuas tales que os seus dominios formen unha cobertura pechada e finita dun espazo X é unha aplicación continua.

3.1 Métrica e espazo métrico

Definición

Unha *métrica* nun conxunto M é unha aplicación d con valores reais

$$d: M \times M \longrightarrow \mathbb{R}$$

que a un punto (x, y) de $M \times M$ asocia o número $d(x, y)$, de xeito que se verifiquen as tres condicións seguintes:

1. $d(x, y) \geq 0$ e $d(x, y) = 0$ sse $x = y$.
2. $d(x, y) = d(y, x)$, $x, y \in M$.
3. $d(x, z) \leq d(x, y) + d(y, z)$, $x, y, z \in M$.

O par (M, d) formado por un conxunto M e unha métrica nel, d , denomínase *espazo métrico*.

Métrica discreta

Nun conxunto non baleiro M calquera defínese a chamada *métrica discreta*,

$$d_S: M \times M \longrightarrow \mathbb{R},$$

dada por:

$$d_S(x, y) = \begin{cases} 0 & \text{se } x = y, \\ 1 & \text{se } x \neq y. \end{cases}$$

3.1.1 Métricas en \mathbb{R}^n

Métricas destacads en \mathbb{R}^n :

a métrica d_1 ,

$$d_1(x, y) = \sum_{i=1}^n |x_i - y_i|,$$

a métrica d_2 ,

$$d_2(x, y) = \sqrt{\sum_{i=1}^n (x_i - y_i)^2},$$

e a métrica d_∞ ,

$$d_\infty(x, y) = \max_{1 \leq i \leq n} \{|x_i - y_i|\},$$

onde $x = (x_1, \dots, x_n)$, $y = (y_1, \dots, y_n)$.

Analogamente, para cada enteiro natural $k \in \mathbb{N}$ defínese:

$$d_k(x, y) = \left\{ \sum_{i=1}^n |x_i - y_i|^k \right\}^{1/k},$$

Desigualdade de Minkowski:

$$\left\{ \sum_{i=1}^n (a_i + b_i)^k \right\}^{1/k} \leq \left\{ \sum_{i=1}^n a_i^k \right\}^{1/k} + \left\{ \sum_{i=1}^n b_i^k \right\}^{1/k},$$

onde a_i e b_i son números non negativos.

Para cada $k \in \mathbb{N}$, cúmprese

$$d_\infty(x, y) \leq d_k(x, y) \leq n^{1/k} d_\infty(x, y).$$

Dedúcese que $d_\infty(x, y) = \lim_{k \rightarrow \infty} d_k(x, y)$

En fin, cúmprense tamén as desigualdades

$$d_\infty(x, y) \leq d_2(x, y) \leq d_1(x, y) \leq n \cdot d_\infty(x, y).$$

3.1.2 Métricas no espazo de funcións

$\mathcal{C}(I)$: espazo vectorial das funcións reais continuas do intervalo unidade $I = [0, 1]$; nel imos definir dúas métricas.

A primeira, $\rho_\infty: \mathcal{C}(I) \times \mathcal{C}(I) \rightarrow \mathbb{R}$, vén dada por:

$$\rho_\infty(f, g) = \sup_{x \in I} \{|f(x) - g(x)|\}$$

É a chamada *métrica da converxencia uniforme* ou “métrica do supremo”.

Defínese tamén sobre espazos máis xerais. Por exemplo, no espazo vectorial $\mathcal{B}(X, \mathbb{R})$, de funcións reais limitadas con dominio un conxunto arbitrario X .

A segunda métrica é:

$$\rho_1(f, g) = \int_0^1 |f(x) - g(x)| dx$$

Denomínase *métrica L^1* .

3.1.3 Bólas e relacións métricas

Bólas en (M, d)

$$B_M(x, r) = \{y \in M \mid d(x, y) < r\}$$

$$B_M[x, r] = \{y \in M \mid d(x, y) \leq r\}$$

Distancia entre conxuntos

Dados dous conxuntos non baleiros A e B nun espazo métrico (M, d) , chámase *distancia entre os conxuntos* A e B , e se denota $d(A, B)$, ao número

$$d(A, B) = \inf\{d(x, y), x \in A, y \in B\}$$

Cando un dos conxuntos se reduce a un punto fálase de *distancia do punto ao conxunto* e se escribe $d(x, A)$. Cúmprese

$$|d(x, A) - d(y, A)| \leq d(x, y)$$

Conxunto limitado. Diámetro

Un conxunto A nun espazo métrico (M, d) dise *limitado* se está contido nalgunha bóla,

$$\exists B_M(x, r) \text{ tal que } A \subset B_M(x, r)$$

Chámase *diámetro* dun conxunto non baleiro A , e se denota $\delta(A)$, ao número

$$\delta(A) = \sup\{d(x, y) \mid x, y \in A\},$$

cando existe. Se tal supremo non existe, dise que o diámetro é infinito, e escríbese

$$\delta(A) = \infty.$$

Métricas limitadas

Sexa (M, d) un espazo métrico. A fórmula

$$\bar{d}(x, y) = \frac{d(x, y)}{1 + d(x, y)}$$

define unha nova métrica sobre M .

É unha *métrica limitada*, o espazo total é un conxunto limitado.

Outra métrica limitada é

$$d_0(x, y) = \min\{d(x, y), 1\}.$$